

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 50.

V Ljubljani, sreda dne 12. septembra 1917.

Leto I.

O naših narodnih problemih.

II.

Politična avtonomija!

Angleški državni tajnik vnanjih prilik, Balfour, je prigodom neke debate (v juliju 1917) pripomnil:

Narodi morajo sami izdelati magno Charto svoje svobode, ki se opira na njihove lastne ideje, na njihovo zgodovino, njihove tradicije in njihova stremjenja glede bodočnosti.

To je kratko, a jasno in jedrnató povedano.

Politična avtonomija pomeni samostojnost naroda. To samostojnost smo si vedno mislili omejeno na teritorij, na katerem narod živi. V zadnjih desetletjih poznamo tudi še drugačno politično narodno avtonomijo, ki sloni na osebnem samodoločevanju, na takozvanem „personalnem principu“. Tak sistem narodne avtonomije je idealen, nazven pravičen, ampak dandanes v doslednostih neizvedljiv. Za številno majhne in gospodarske slabe narode je danes te vrste narodna avtonomija dvo-rezen meč. Zakaj ne smemo izpustiti izpred oči, da je politična svoboda beseda gospodarske jakosti. Iz prejšnjih odstavkov, v katerih sem govoril o tendencah svetovnega gospodarskega razvoja, lahko vsakdo posname, da bi taka narodno-politična avtonomija rezala v naše narodno telo. Gospodarsko odvisni delavci, kmeti, uradniki se ne morejo upreti kulturnemu in političnemu vplivu svojega sosedá, ki je gmotno jačji. O tem nam pričajo naši obmejni kraji na severu, zapadu in na jugu. Poučen je kočevski primer. Nemški kočevski otoček je majhen, toda njegov gospodarski, kulturni in politični vpliv na bližnjo okolico je neprimerno velik. Ni je kočevske vasi, ki bi bila zgolj nemška. Vse so narodno pomešane. Toda slovenski živelj se nikjer ne more uveljaviti, ker so vsi večji posestniki in trgovci Nemci. Večina slovenskega ljudstva na kočevskem otoku so dninarji, kajzarji, delavci, odvisni od svojih premožnejših nemških sosedov. Na mejah tega otočka so cele slovenske vasi na poti, da se ponemčijo. Za zgled navajam občini Drago in Travo, kjer je gospodarski vpliv nemškega kneza Auersperga tako močan, da se mu slovenski kmetiči in pa delavci ne morejo upirati. Tu vse narodno navdušenje ne more pomagati, tu so vsi pisani zakoni kos ničvrednega papirja. Ako prestopimo južno mejo kočevskega otočka pridemo v najlepše kraje slovenske domovine, ki so pa seveda našemu širšemu občinstvu skoraj povsem nepoznani: v dolino zelene Kulpe in mrzle Čabranke. Vsi ti prekrasni kraji s svojimi lepimi vasicami, stoje kulturno pod vplivom gospodarsko močnejšega kočevskega otočka, ki trga naš breg kot hudournik ob nalivu. Bogato fidejkomisno posestvo kneza Auersperga je tukaj močnejše od vse slovenske kulture in narodne zavednosti. Ljudstvo misli, da je nemška kultura višja od slovenske, ker je nemški živelj gmotno jačji od slovenskega. Zato se je pripetilo, da so

Slovenci sami zahtevali nemške ljudske šole, da bi otročiči ne bili takšni zaničevani reveži kot so bili starši. Najmočnejša slovenska politična stranka v deželi, Slovenska ljudska stranka, ni mogla doseči, da bi se v narodnostnem oziru spoštovali vsaj veljavni zakoni, četudi se mora odkrito priznati, da so si posamezniki za te kraje pridobili znatne zasluge. Enako je v številnih mestecih in trgih na Štajerskem, v katerih gospodujejo nemški trgovci, obrtniki in industrijalci, s pomočjo nemškega ali pa ponemčenega uradništva. Glede Koroške, kjer slovenski živelj že zaradi zemljepisne lege (Karavank!) teži v nemška mesta in obrtna središča, ni da bi dokazoval nevdržnost in nepopolnost narodne avtonomije, sloneče na osebnem principu. Enaka slika se nam kaže v Primorju, posebno v Trstu, o čemer bi tudi slovenski socialisti vedeli povedati marsikaj. Če bi mi kdo oporekal, češ kaj pa tisti naši delavci, ki so zaposleni v bližnjih nemških mestih in obrtnih središčih? Ali naj jih prepustimo tuji samovolji in nam sovražnemu kulturnemu vplivu? Na to odgovorjam s tem, da se sklicujem na povedano in pa na to, kar bom še povedal. Lehko pa bi tudi vprašal, kaj je z onimi stotisoči delavcev — naših rojakov, ki trpe v Vestfalskih rudnikih, ki žive v Ameriki in drugod, kamor jih je vrglo življenje. Ustvarimo doma pogoje za njih gmotno življenje — to je naš veliki problem! In videli bomo, kako resničen je pregovor o ptiču, ki se rad vrača v svoje gnezdo.

Teritorialno omejena narodna avtonomija nam more dati tisto svobodo, po kateri hrepenimo. Naša narodna zgodovina nam kaže pot: Cilje upornih slovenskih in hrvaških kmetov v srednjem veku in pa izkušnje naše dobe od leta 1848 dalje. Premagani in pobešeni kmetje srednjega veka so nam zapustili svoj testament. — Glasi se: Osvobodite našo zemljo!

As.

Poglavje iz evropske tajne diplomacije.

„New-York Herald“ priobčuje brzojavke, ki sta si jih izmenjavala bivši ruski car in Viljem II. ob času rusko-japonske vojne. Brzojavke je našel Burzev v carjevem arhivu. Nemška vlada ne taji teh brzojavk, ki so zanimivo in poučno poglavje iz zgodovine evropske tajne diplomacije.

Izmenjava brzojavk pričena takrat, ko je nameravala Nemčija pošiljati Rusiji premog za bojne ladje med rusko-japonsko vojno. Ruska in nemška vlada sta morali računati s tem, da pride proti temu ugovor od Anglije in Japonske. Da bi bili obe vladi ob taki možnosti kriti po kontinentalni koaliciji, je predlagal Viljem II. bivšemu carju nemško-rusko-francosko zvezo. Brzojavil je 27. oktobra 1904: „To novo nevarnost morata Nemčija in Rusija skupno preizkusiti. Nemčija je hotela, da spomnite svojo zaveznico Francijo na obveznost, ki jo je prevzela v svoji pogodbi z vami, če pride do spora. Brezdvomno je, da izpolni

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserati: Enostopna petična vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglašeni in poslani vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Francija brezpogojno svojo dolžnost napram svojem zavezniku na tako prošnjo, čeprav je Delcassé angleškega mišljenja. Pameten je dovelj, da prizna, da angleško brodogradbo ne more rešiti Pariza. Iz teh vzrokov bi bila potrebna močnejša združitev treh največjih sil na kontinentu, s katero bi bila prisiljena angleška skupina, da premisli dvakrat, preden deluje. Ne smeš pozabiti ukazati zgradbo novih ladij, tako da so te pripravljene, ko konča vojna. Ladje bodo izredno pripravne, da krepko oblikujejo mirovna pogajanja. Naše privatne tvrdke bi zelo veselilo, če dobe naročila.“

Na Ruskem je učinkoval še takrat dogodek, ko je obstreljevalo rusko brodogradbo angleške ribiške čolne, car je bil s predlogom zadovoljen in je prosil Viljema, naj izdela načrt pogodbe, da zatre ošabnost in nesramnost Angležev in Japoncev. In res je poslal Viljem II. načrt pogodbe med Rusijo in Nemčijo. Tej pogodbi je sledila razprava, ali naj se Francijo takoj obvesti, ali naj se jo postavi pred gotovo dejstvo. Viljem II. je priporočal drugo, ker bi drugače lahko informirala Francija Anglijo, ki bi morda odgovorila na načrt take koalicije takoj z napadom. Ker se je zavedel nemški cesar, kakšne nevarnosti tiče v taki zvezni politiki, je priporočal carju najstrožjo tajnost in mu brzojavil 27. novembra 1904: „Nobene časa ne smemo izgubiti, nobena tretja sila ne sme izvedeti niti šepetanja o našem namenu glede dobave premoga. Posledice bi bile drugače skrajno nevarne.“

23. in 24. julija sta se sešla Nikolaj in Viljem v Björköju v Finskem vodovju in sta se zedinila o načrtu, izdelanem šele v velikih potezah, za nemško-rusko pogodbo. Med tem pa se je zbudilo nezaupanje na nasprotni strani. Angleška vlada je bila poslala v dneih tega sestanka svoje brodogradbo v Vzhodno morje. Viljem in Nikolaj nista smatrala obiska angleškega brodogradbo za čin vljudnosti. Iz izmenjave njihovih brzojavk od 29. julija 1905 izvemo, da sta smatrala obisk brodogradbo za demonstracijo, celo za grožnjo. Koncem julija je odšel Viljem v Kodanj. Tam je občutil „močan val nezaupanja“ in je brzojavil o tem: „Angleški poslanik, ki je obedeloval z enim mojih gospodov, je govoril skrajno ostro proti meni in me dolžil najnižkotnejših načrtov in intrig. Izjavil je, da vé vsak Anglež o tem in je prepričan, da pripravljam vojno proti Angliji, da uničim to deželo.“

Nasprotna stran je pričela torej tudi že delovati. Vsled dogovora s carjem je nameraval Viljem II. vplivati v Kodanju na to, da zavzame Danska prijazno stališče napram novi zvezi, če bi prišlo do vojnih zapletljajev. Vsled „močnega vala nezaupanja“ pa ni izvršil tega, zlasti še, ker je hotel varovati strogo tajnost nemško-ruske zveze. V isti brzojavki z dne 2. avgusta 1905 je poizkušal še utrditi zvezo in je podkuril Nikolajevu slabo razpoloženje proti Angliji in Franciji s spomini na Krimsko vojno. 29. septembra 1905 omenja Viljem še enkrat pogodbo z Björköja. Iz brzojavke je razvidno, da gre za posebno pogodbo med Rusijo in Nemčijo z izključitvijo Francije. Brzojavka pravi: „Pogodba, o kakršni sva se zedinila v Björköju, ni nasprotna fran-

cosko-ruski zvezi, seveda le v toliko, v kolikor ni naperjena ta zveza direktno proti moji deželi. Na drugi strani pa segajo obveznosti Rusije napram Franciji le tako daleč, v kolikor jih zasluži Francija s svojim obnašanjem. Tvoj zaveznik te je med vso vojno grdo zapustil, med tem ko ti je pomagala Nemčija v vsakem oziru, v kolikor je le mogla, da ne krši zakonov nevtralnosti. S tem je Rusija moralno zavezana tudi napram nam.“

Med tem sta pa hotela vendar še pritegniti Francijo k ustavnalajoči se koliciji.

Z brojavko od 29. septembra preneha objavljane. Kako so se dalje razvijala pogajanja, ni mogoče izpoznati. Dejstvo pa je, da se je pojavilo l. 1906 prav močno nasprotovanje v ruskem časopisju napram Nemčiji in da sta se približali l. 1907 Anglija in Rusija s sporazumom glede Perzije. V Suhomlinovem procesu je trdil general Michelson, ki je bil od 1906 do 1911 ruski vojaški ataše v Nemčiji, da so bili v ruskem vojnem ministrstvu dobro poučeni o namenu Nemčije, da napove 1911 in 1913 vojno.

Izjalovil se je torej poizkus, da se doseže močno kontinentalno zavarovanje hrbta za nemško svetovno politiko. Ni bilo mogoče doseči izpopolnitve nemške pomorske sile, ki so jo smatrali na Angleškem za grožnjo, z ruskimi armadami in morda tudi s francoskimi. Ko je nastopil maroški konflikt, ni bila Rusija ob strani Nemčije.

Ta izmenjava brzojavk je značilen zgled za način delovanja tajne diplomacije, ki stremi po tajnih koalicijah, in za nevarnost take politike. Iz nezaupljivosti le bil rojen Viljemov in Nikolajev poizkus za rusko nemško zvezo, posledica je bilo nezaupanje, grožnje, nervoznost na drugi stani. Možnost vojne je ustvarila načrt za zvezo, a ta je zopet izzval nove vojne možnosti. Oboroženi prikaz vojne se reži iz brzojavk, ljudstvo seveda ni vedelo ničesar, kako kockajo za njegovo življenje. O smrti in življenju milijonov sta razpravljala v brzojavkah dva vladarja. Kako dolgo se naj vzdrži še tako vladanje?

Politični pregled.

— **Iz državnega zbora.** Konferenca načelnikov državnozbornih strank se snide 24. septembra. Dne 25. septembra pa bo prva plenarna seja državnega zbora. Na dnevnem redu so le nekatera v počitnicah v odsekih izgotovljena poročila. Vlada predloži proračun za 1917-1918 ter proračunski provizorij, o katerem bo zbornica takoj obravnavala.

— **Stockholmska konferenca** je preložena za dva meseca.

— **Delavski in vojaški sovjet in stockholmska konferenca.** — „Nationaltidende“ poroča iz Petrograda: Predsedstvo delavskega in vojaškega sovjeta je sklenilo, da se ne udeleži stockholmske konference, ker ne odpošljejo svojih delegatov v Stockholm ne Angleška, ne Francoska in ne ostale aliirane države.

— **Mirovna demonstracija v Budimpešti.** Odbor ogrskih politikov, na čelu knezoadškof Czernoch, in mnogi člani konservativnega plemstva nameravajo prirediti v Budimpešti veliko mirovno demonstracijo. Za 23. septembra je sklicano zborovanje v narodnem muzeju, na katerem se bo dalo duška prepričanju, da je prišel trenutek za mirovna pogajanja in da je papeževa mirovna nota primerna podlaga, na kateri bi se mogel napraviti konec svetovne vojne. Povabljeni so tudi politiki iz Avstrije in Nemčije. Poslanec Erzberger bo govoril o možnosti miru.

— **O položaju v Rusiji.** Petrogradska brzojavna agentura poroča: Za razbremenitev glavnega mesta od enega dela prebivalstva, s katero se bavi sedaj provizorična

vlada, niso bili merodajni vojni uspehi nemške armade, marveč težave glede problema prehrane. Minister za pošto in brzojav, Nikitin, je izdal proklamacijo, ki med drugim izjava: Vesti, da utegne sovražnik kmalu dospeti v Petrograd, so neosnovane. Edina posledica nemškega prodiranja bi mogla biti nova težava za prehrano. Zatorej pozivlje minister vse one prebivalce, ki so po svojem poklicu navezani na Petrograd, da vrše nadalje svoj posel; prebivalce, ki v glavnem mestu nimajo opravka, pa pozivlje, da polagoma zapuste Petrograd, pri čemer jim bo šla vlada po možnosti na roko. Vprašanje, je-li naj vlada vsled dogodkov na fronti zapusti Petrograd, se ne smatra za aktualno; merodajni vojaški krogi in najvišje vojno vodstvo so prepričani, da bi mogla nastati kaka nevarnost za Petrograd še le spomladi. Če bi se tudi vlada odločila, da zapusti Petrograd, bi se to zgodilo še le čez šest tednov. Poveljnik ruske severne fronte general Klembovskij je izjavil časnikarjem: Odpor ruske vojske proti nemški ofenzivi je vedno večji in nemško prodiranje postaja počasnejše. Če bi se tudi Nemcem posrečilo, dospeti proti zimi do Pskova, bi se morali tam za dolgo časa ustaviti. S te strani torej ni nevarnosti za Petrograd. Kar se tiče možnosti, da bi Nemci izkrcali čete, je to le malo verjetno, kajti Vzhodno morje in Finski zaliv sta z minami zaprta. Baltiško brodovje in obrežne utrdbe so znatno ojačene. V posebnem dnevnem povelju naglašja generalisimus sijajno vlogo ruske artiljerije, ki je svojo nalogo povsod brezhibno izpolnila; njena krivda pa ni, če se od nje doseženi rezultati niso izkoristili.

— **Občinske volitve v Petrogradu.** Pariški „Matin“ javlja iz Petrograda: Rezultat občinskih volitev je v političnih krogih zelo presenetil. Socialni revolucionarji so dobili 120.000 glasov, pristaši Lenjina 88.000, kadetska stranka pa le 52.000 glasov.

— **Kje je Ljening?** Ukrajinskemu tajništvu poročajo: Nasproti vsem fantastičnim vestem o prebivanju Ljenina v Švici, je sedaj jasno dognano, da je Ljening, voditelj maksimalistov, še vedno v Rusiji. V najožjem in trajnem stiku je z glasilom maksimalistov s „Pravdo“, kjer je priobčil pravkar z imenom Ijin članek.

— **Poljaki in moskovska konferenca.** Iz Stockholma poročajo: Novi poljski informacijski biro „Polonia“ v Stockholmu poroča: Moskovska konferenca je bila sklicana zgolj od nacionalnih demokratov in odvisnih organizacij, ki se bore proti časnemu državnemu svetu kot činitelju nastajajoče poljske državnosti. Poljski demokratični odbor, narodno delavsko društvo, ljudsko društvo, krščansko socialna stranka, socialni demokratje in konservativci se niso udeležili konference. Novi politični blok bo imel 27. septembra v Petrogradu konferenco. Pomotoma je poročalo časopisje v tujini, da bo ta konferenca v Stockholmu.

— **Nova vsenemška stranka.** Iz Berlina poročajo: Ustanovila se je nova organizacija vsenemške smeri pod imenom „Deutsche vaterländische Partei“. Na čelu ji stoje vojvoda Albrecht Meklenburški in veliki admiral pl. Tirpitz. V proklamaciji izjavlja nova organizacija, da rajstgag ne predstavlja več zastopstva nemške ljudske volje. Vlada potrebuje za močno državno politiko močno sredstvo. Tako sredstvo pa je le velika, na velike domoljubne plasti oprta ljudska stranka. Mi nečemo lačnega miru. Prenašajmo še nadalje voljno glad in pomanjkanje, potem si nemški narod pribori Hindenburgov mir.

— **Belgija.** Berlinski dopisnik amsterdamskega katoliškega lista „Tyd“ sporoča svojemu listu sledečo vest in pristavlja, da jamči za njeno resničnost: „Komisija, sestavljena iz zveznega sveta in rajstgaga, ki pripravlja odgovor na papežovo noto, se je razgovarjala tudi o predlogu, da se obnovi

Belgija z njeno popolno samostojnostjo in in se je doseglo na komisiji tudi soglasje o tem vprašanju. V odgovoru poudarja Nemčija z ozirom na svoje prejšnje izjave, da ne izvaja iz načina svoje obrambne vojne načela, da hoče Belgijo trajno zasesti, če garantira tudi nasprotna stran, da ne sklene Belgija nobene posebne pogodbe o svoji samostojnosti s katerikoli silo entente. Belgija naj obdrži le toliko vojaštva, kolikor ga potrebuje za vzdrževanje reda v notranjosti države. Dobi naj tudi pravico samoodločevanja, če ostane v veljavi že izvedeno načelo o jezikovni ločitvi. Načrt odgovora govori tudi o tem, da je pripravljena Nemčija na finančno pomoč Belgiji, da se gospodarsko uredi, ker je Nemčija kot njen trgovski sosed interesirana na gospodarskem blagostanju Belgije.“ Če je ta vest resnična, tedaj je samostojnost Belgije po milosti Nemčije zelo čuden stvar. Kakšna samostojnost je, če predpisuje Nemčija „samostojni“ Belgiji, s kom sme sklepati zveze, koliko sme imeti vojaštva? Če veljajo take določbe o samostojnosti za Belgijo, potem naj veljajo enake določbe tudi za vse druge države.

— **Henderson o nemških socialistih.** Na kongresu angleških strokovnih organizacij je dejal Henderson med drugim: „Ker ovira Nemčija svobodo in napredek po drugih deželah, nisem zadovoljen z izrekom, da je oblika nemške vlade po vojni izključno le zadeva nemškega ljudstva. Obžalujem zato needinost med angleškimi delavci, vsled katere ne morejo reči nemškim socialistom, da vojna tako dolgo ne bo odločena, dokler popotoma ne obračunajo nemški socialisti s tistimi osebami, ki so zakrivilo vojno.“ Henderson je pripovedoval še o načrtih nemškega cesarja, da je hotel ustanoviti zvezo vladarjev, naperjeno proti vsem demokratičnim težnjam po monarhijah.

— **Soglasje med Anglijo in Ameriko.** Reuterjev biro poroča iz Newyorka: Anglija je obvestila vladu Združenih držav, da v zmislu izjave lorda Cecila Wilsonov odgovor na papežovo noto smatra Anglija tudi za odgovor Angleške.

— **Ministrska kriza na Francoskem.** Pariška Agence Havas poroča: Po raznih neprilikah glede sestave novega kabineta so si bili socialisti na jasnem, da se name-rava le omejeno število ministrskih sedežev na novo zasesti, dočim naj bi večina prejšnjih ministrov ostala na svojih mestih. V teh okoliščinah je skupina premenila svojo namero ter sklenila, da se ne udeleži novega ministrstva, ker bi novo ministrstvo ne nudilo potrebnih garancij niti za krepko narodno obrambo niti za demokratično akcijo.

Shodi.

Tržič. V soboto 8. t. m. je bil pri nas zelo dobro obiskan shod članov „Kons. dr. za Ljubljano in ok.“ Shoda se je udeležilo tudi zelo lepo število članic, kar je nad vse razveseljivo dejstvo Shodu je predsedoval sodrug Snoj, poročal je sodrug Petejan iv Ljubljane, ki je pojasnjeval v daljšem govoru namen in pomen „Vojne zveze kons. društev.“ Vojna zveza prične v najkrajšem času z razdeljevanjem živil, ki so v državni oskrbi. Po končanem poročilu se je vnela živahna debata, ki so se je udeleževale zlasti članice. Bridko so se pritoževale nad nerednim razdeljevanjem kart za živila od strani občine. Vsem sta odgovarjala in pojasnjevala sodrug Petejan in prokuristinja „Kons. dr. za Ljubljano in okolico, sodružica Urbančeva. Po tej debati je pričel pogovor o našem dnevniku „Napreju.“ Živahno je potekala debata o dnevniku in priglasilo se je takoj lepo število novih naročnikov, drugi pa so obljui-

bili, da postanejo v najkrajšem času naročniki. Naročila za list sprejema sodrug Trojar Josip, Tržič št. 11 in podružnica „Konsumnega društva.“

Jesenice. Impozantan shod je bil pri nas v nedeljo 9. t. m. Shod so priredili kovinarji. Sodrugi Neufuss iz Gradca je poročal v nemškem jeziku, sodrug Zoré pa v slovenskem o odgovoru ravnateljstva „Kranjske industrijske družbe“ na zahteve delavstva. Odgovor ravnateljstva je nesprijemljiv, zato so ga navzoči delavci soglasno odklonili in bo razpravljala o tej zadevi pritožbena komisija, ki odloči gotovo v prilog delavstva. O tej stvari poročamo o priliki obširnejše. Nato je poročal sodrug Petejan o „Vojni zvezi kons. društva“ in o potrebi delavskega tiska, ki je za razvoj delavske stranke neobhodno potreben.

Popoldne je bila seja zaupnikov, na kateri se je rešilo več zadev strokovne organizacije in se je uredila tudi kolportaza za „Naprej.“ Seja je izbrala sodruga Marčiča za zaupnika in mu izročila vse zadeve lista na Jesenicah. On sprejema naročnino. Dobili smo tudi zanesljivega raznašalca, ki bo donášal naročnikom list domov. Vsi zaupniki organiziranega delavstva na Jesenicah so obljubili, da zastavijo vse svoje moči, da pridobe tekom tedna čim več novih naročnikov. Temelj je ustvarjen, sedaj pa na delo za naš list!

Dnevne beležke.

— „Čakajte na nas!“ Sodrugi vojak nam piše: „Naprej“ v strelskih jarkih z nestrpnostjo pričakujemo in z nestrpnostjo pričakujemo in z veseljem beremo. Le tako dalje! —

— **Nov tednik** prične izdajati opozicija v klerikalni stranki. Tednik se bo imenoval „Jugoslovan“, odgovorni urednik bo drž. poslanec g. Gostinčar.

— **Umetniška razstava.** V umetniškem paviljonu R. Jakopiča se odpre te dni letošnja slovenska umetniška razstava, katere se udoleži 24 razstavljalcev 153 deli. Razen starih znancev bo zastopanih na tej razstavi še nekaj mlajših, deloma jako nadarjenih slikarjev in kiparjev, ki stopijo letos prvič pred občinstvo. Dan in ura otvoritve se pravočasno objavita.

— **Mestni deklški licej.** Vpisovanje v licejsko ljudsko šolo bo v soboto, dne 15. septembra od 9. do 11. dopoldne na Turjaškem trgu št. 4, II. nadstropje. Prinešiti je s seboj krstni ali rojstni list in spričevalo o cepljenih kozah. — V licej se bo vpisovalo v nedeljo, dne 16. septembra od 9. do 11. dopoldne na Turjaškem trgu št. 4, II. — Sprejemne skušnje bodo dne 17. septembra ob 8. zjutraj.

— **Društvo zasebnih uradnikov in uradnic** na slovenskem ozemlju s sedežem v Ljubljani vabi na svoj ustanovni občni zbor, ki bo 12. septembra 1917 ob 8. zvečer v restavraciji „Friedl“, Gradišče s sledečim sporedom: 1. Poročilo o delovanju pripravljalnega odbora. 2. Čitanje pravil. 3. Določitev članarine in pristopnine. 4. Volitev odbora. 5. Volitev računskih preglednikov. 6. Raznoterosti. Pripravljalni odbor.

— **C. kr. slovenska državna gimnazija goriška (Zaposlovalni tečaj) v Trstu.** Šolske leto 1917/18 prične na tem zavodu v ponedeljek 17. t. m. z vpisovanjem v I. razred. Sprejemni izpiti za I. razred bodo 18., ponavljalni izpiti za vse druge razrede pa 19. septembra.

— **Tragični dogodek pri Sv. Jakobu v Trstu.** V via dei Lavoratori št. 207 pri sv. Jakobu je stanoval delavec Oto Schimmer s sv5jo soprogo 23 letno Evgenijo in s sinovoma Marinom, star 3 in pol let in Evgenom, star 2 leti. Žena je bila zopet noseča in je pričakovala poroda od dne do dne. Vsled strahu pred nočnimi napadi letalci se je preselila družina k Schimmerjevemu staršem v via dell' Istria. V nedeljo okolo 4. popoldne je odšel Schimmer s svojimi starši na izprehod, njegova žena in otroci so ostali doma, ravno tako tudi Schimmerjeva stara mati. Ko se vrne Schimmer ob pol devetih zvečer s starši domov in stopi v sobo, vidi grozen prizor. Na tleh je ležala njegova žena, na postelji oba otroka — vsi že mrtvi. Schimmerjeva žena je zadavila sebe in otroka. Komisija, ki je takoj prišla, je konštatala le, da so vsi trije mrtvi. Schimmerjeva stara mati, stara 84 let, ki je bila ves čas v svoji sobi, ni slišala ničesar. Vzroki samomora in umora so še popolnoma nejasni; Schimmerjeva žena je bila ves dan popolnoma mirna in ni nič kazalo, da namerava izvršiti tako grozno dejanje.

— **Kaj bo pozimi s čevlji?** V zadnjih dveh mesecih so zaprli zaradi pomanjkanja blaga že vse polno tovarn za čevlje in trgovin s čevlji. Strokovnjaki trdijo, da polagoma zapro še ostali svoje obrate, ker bodo v nekaterih tednih razprodane vse zaloge čevljev. **Finančno ministrstvo še vedno ne dovoli trgovcem s čevlji, da smejo uvaževati čevlje iz Švice. Dunajske čevljarske tvrdke imajo nakupljenih v Švici za 5 milijonov frankov čevljev, a uvoz jim ni dovoljen. Mnogo trgovcev je bilo zato prisiljenih, da so odstopili svoje ugodni švicarski nakup čevljev trgovcem v Nemčiji.** Za tri milijone frankov dobrih čevljev je tako odtegnjenih avstrijskemu trgu, ker Švica v bodoče ne dovoli več izvoza čevljev dobre kakovosti. Trgovci iz Avstrije imajo sedaj še za 2 milijona frankov nakupljenih čevljev v Švici, a tudi te bodo morali prepustiti trgovcem iz Nemčije, ako ne dobe kmalu uvoznega dovoljenja. Trgovsko ministrstvo je že dostikrat interveniralo pri finančnem ministrstvu, da to dovoli uvoz čevljev iz Švice, a finančno ministrstvo ne dovoli uvoza, ker bi se s tem poslabšala naša valuta. — Tako imamo zopet novo kamaliteto — pomanjkanje čevljev. Uvesti hočejo sedaj nakaznice za čevlje in pripravljene so odredbe za pravično razdelitev čevljev. Ureditev pride konec septembra.

— **Kje je usnje?** „Narodni Listy“ opozarjajo na to, da se kolje med vojno mnogo več živine kakor v mirnih časih. Zagonetno je, da tako primanjkuje usnja, ker je znano, da zbirajo tudi čevlje padlih vojakov. — O razdelitvi usnja za civilne namene poročajo od oficijelne strani: „Od različnih strani, tudi v časopisju, se slišijo pritožbe, da jemlje armadna uprava čez mero svoje potrebe usnje in da vsled tega primanjkuje civilnemu prebivalstvu usnja. Temu nasproti je treba poudarjati, da pridržati vojna uprava le one vrste usnja, ki jih neobhodno potrebuje. Vse ostalo usnje se izroči družbam za dobavo usnja, ki so pod nadzorstvom trgovskega ministrstva, da ga razdele med civilno prebivalstvo.“ — To je vse skupaj zelo čudno: Vojna uprava trdi, da jemlje le toliko usnja, kolikor ga neobhodno potrebuje, civilno prebivalstvo trdi, da ima premalo usnja, javna tajnost pa je, da civilno prebivalstvo z „dobrimi zvezami“ dobi lahko še usnje. Res zelo zagonetna stvar.

— **Konferenca za prehrano.** Z Dunaja dne 10. septembra se brzojavno poroča: Posvetovanje delegatov izvoljenih od konsumentov, trgovine in obrta ter kmetijskih interesentov, se je danes nadaljevalo. Ministrski predsednik je uvodoma podal pregled na posvetovanju skupin izraženih nazorov ter izjavil, da je anekta dosegla svoj

namen. Skoraj soglasno se je priznalo, da je treba pridržati sistem državne oskrbe živil; skoraj ravno tako soglasno pa se je tudi priznalo, da ima ta sistem tudi svoje hibe in pomanjkljivosti. Zahteve glede odprave nedostatkov imajo dve smeri: z ene strani se zahteva, da se moramo ogibati vseh polovičarskih odredb; z druge strani pa se je poudarjalo, da so nedostaki bolj tehničnega značaja in da je njih vzrok iskati v sistemu samem; to velja zlasti za živila, ki se lahko pokvarijo in za ta živila se zahtevajo koncesije svobodni trgovini. Ministrski predsednik je mnenja, da je mogoče doseči sporazumljenje v teh vprašanjih. Končno se je izrazila tudi želja, naj bi načelo skupne oskrbe v razmerah z Ogrsko prišlo bolj do veljave kakor doslej. Minister je prosil strokovnjake, naj bi o celotnem vprašanju izrazili svoje mnenje.

— **Odgovornost funkcionarjev vojnih central.** Pri posvetovanju o vprašanjih prehrane je v soboto poslanec baron Pantz omenil, da bo vlada državnemu zboru predložila predlogo, ki bo določila za funkcionarje vojnih central glede deliktov proti lastnini in glede kršenja uradne tajnosti posebne kazni. Justično ministrstvo že izdeluje tako predlogo. Poslanec baron Pantz je zahteval, da se naj zagrozitev kazni nasproti tem funkcionarjem razširi na zanemarjanje dolžnosti. Kakor se sliši, bodo ta kazenska določila obsegala dalekosežno jamstvo za škodo, katero bi zakrivil tak funkcionar, ter obenem dolžnost osebne odškodnine napram oškodovancem.

— **Tujci smejo ostati le tri dni v Zagrebu.** Vsled odredbe zagrebške policije smejo tujci ostati v tamošnjih hotelih le tri dni in tri noči. Prepovedano je tudi jemati hotelske sobe za daljši čas. Povod tej odredbi je veliko število beguncev, ki so v zadnjem času iz Trsta in Primorja dospeli v Zagreb in okolico. Vsi hoteli so baje tako prenapolnjeni, da morajo novo došli tujci čisto na prostem prenočevati.

— **Za povišanje prejemkov vjetnikov.** Avstrijsko vojno ministrstvo je v pogajanjih z Rusijo, da se zvišajo s 1. novembrom 1917 prejemki avstrijskih vjetnikov v Rusiji in prejemki ruskih vjetnikov v Avstro Ogrski.

Ubijaj!

Francoski pesnik P. L. Jouve je izdal zbirko lepih, pogumnih pesmi v prozi, od katerih se glasi ena:

Ubijaj! Ubijaj!

Poslušaj na milijone glasov Evrope, na milijone krikov od Atlantskega morja do Poljske, vse naše glasove med morjem in gorovjem:

Ubijaj! Ubijaj!

Glasovi najmodrejših so, najresničnejši glasovi Evrope, edini kot gruda, silni kot kri!

Ubijaj! Ubijaj!

To so glasovi maziljenih, učenjaški glasovi Evrope, glasovi, na večno opijanjeni od razuma. Glasovi, ki se oklepajo od nekdanj na slabotno in vroče meso, kličejo že tisočletja po svobodi.

Ubijaj! Ubijaj!

To so glasovi mladine, glasovi na pragu smrti, glasovi dela ob plavžih, glasovi zabave in vere, planjave in gozda, glasovi nežnosti in veselja!

Ubijaj! Ubijaj!

Brez usmiljenja, brez upanja, brez strahu, brez misli. Ubijaj premissljeno in vztrajno, ne enkrat, temveč tisočkrat. Sveti glasovi od Atlantskega morja do Azije ti ukazujejo, ubijaj dobro.

Ubijaj! Ubijaj!

Aprovizacija.

Oddaja krompirja bo v sredo 12 t. m. v skladišču pri Münleisnu na Dunajski cesti sledečem sporedu: Od 8. do 9. zjutraj odjemalci kruha pri Okornu, Spodnja Šiška, od 9. do 10. odjemalci kruha pri Kavčiču, Spodnja Šiška št. 185, od 10 do 11 odjemalci kruha pri Tušarju Spodnja Šiška, od 2 do 3 odjemalci kruha pri Skubicu, Spodnja Šiška št. 199, od 3. do 4. odjemalci kruha pri Štupic, Martinova c., od 4. do 5. odjemalci kruha pri Cizeju, Zalokarjeva ulica, od 5. do 6. odjemalci kruha pri Blažiču, Martinova česta. S. Seboj prinesite rodbinske izkaznice št. 124 in 125. Stranke ki imajo zaznamovane izkaznice z „okolico“ ne dobe krompirja. Vsaka oseba dobi 3 kg. stane 34 v.

Oddaja špeha. Mestna aprovizacija bo oddajala v četrtek 13. t. m. dop. v cerkvi sv. Jožefa špeh strankam ki imajo rumene izkaznice s črko C. Določeni je tale red: Od 8. do 9. št. 901 do 1200, od 9. do 10. 1200 do 1500, od 10. dalje 1500 do 1900. Vsaka oseba dobi en četrt kilograma. — Kilogram stane 4 K.

Prodaja sladkorja za stranke se vrši od petka, dne 14. t. m., dalje.

Zadnje vesti.

Petrograd, 11. septembra. Kerjenski je izdal sledeči oklic: 8. septembra je prišel član dume Lvov in me je pozval v imenu Kornilova, da oddam vso civilno in vojaško oblast generalu Kornilovu, ki sestavi novo vlado po svoji volji. Izvirnost Lvovega poziva mi je potrdil nato general Kornilov sam v pogovoru na direktni telefonski zvezi Petrograd—veliki glavni štab. Začasna vlada smatra ta poziv na me kot poizkus gotovih krogov prebivalstva, da izkoristijo težki položaj dežele in da v tem položaju ustvarijo razmere, ki so v nasprotju s pridobitvami revolucije. Zato smatra začasna vlada za potrebno, da me pooblašča, naj ukrenem odredbe za blagor domovine, svobode in republikanskega režima, da zatrem v kali vse atentate proti najvišji oblasti in proti pravicam državljanov, priborjenih v revoluciji. Zato izdam za ohranitev javnega reda v deželi odredbe, ki jih sporočim ob primernem času prebivalstvu. Ob enem zapovedujem: 1. General Kornilov izroči svoje mesto vrhovnemu poveljniku armad na severni fronti, ki zapirajo pot v Petrograd, general Klembovskij prevzame začasno funkcijo generalisima in ostane v Pskovu; 2. za mesto Petrograd odrejam izjemno stanje. Vse državljane pozivljam, da ostanejo mirni, da ohranijo potrebni mir za blagor domovine, armade in brodovja in da izvrše svojo dolžnost, braniti domovino proti zunanjemu sovražniku, mirno in zvesto.

Bern, 11. septembra. Iz Petrograda prihajajo poročila, da pripravlja začasna vlada izpraznitev Petrograda.

Berlin, 11. septembra. Včeraj je končala svobodna komisija odgovor Nemčije na papeževo noto.

Ženeva, 11. septembra. Predsednik Poincaré je pozval Painlevéja, naj sestavi novi kabinet. Painlevé se še ni odločil.

Dunaj, 11. septembra. Urad za ljudsko prehrano je znižal izmletek pri pšenici od 90 na 82% in pri rži od 90 na 85%, s čimer se izboljša kakovost kruha in moke. Cene ostanejo neizpremenjene.

Dunaj, 11. sept. Italijansko uradno poročilo od 10. septembra: Na trentinski fronti smo pregnali sovražne izvidne oddelke. — V Karniji se je ponesrečil napad na naše pozicije na hribu Granudi popolnoma, čeprav so ga izvršile znatne sile in ga je bil pripravil skrbno močan artiljerijski ogenj. Severo — vzhodno Gorice se je čutil naš

pritisek nadalje. Trije sovražnikovi poskusi, oslabiti ta pritisk z infanterijskim protinapadom, so bili hitro zavrnjeni. Na južnem delu Kraške visoke planote je razvijala artiljerija včeraj veliko delovanje. Naši letalci so bombardirali včeraj sovražne baterije v Trnovskem gozdu. Sovražnik se je branil z živahnim odbijalnimi ognjem. Doslej smo našli 145 topov plena, med temi 50 srednjega in velikega kalibra, 94 možnarjev in minometov, 222 strojnih pušk in 11.196 pušk. Velik del tega orožja že uporablja proti sovražniku.

Razno.

* Še en korupcijski proces. Pred dunajskim divizijskim sodiščem se je začel včeraj nov proces, ki razkriva škandalozne goljufije, storjene s preskrbo gumija za vojno upravo. Obtožen je črnovojniški praporščak Pavel Hock, bivši poslovodja avtomobilne firme Benz na Dunaju, da je podpiral in pospeševal velikanske goljufije na erarju. Le-ta je bil ogoljufan vsaj za 600.000 kron!

* Proti tujcem na Dunaju. Na Dunaju je polno beguncev iz Galicije in iz drugih kronovin. Seveda so ti begunci vsi premožni in niso potrebni ter tudi ne dobivajo nikakih podpor. Zdaj se je pa tudi proti tem beguncem začela na Dunaju velika gonja. Dunajski listi jih proglašajo za nadlogo, ki oškoduje prehrano domačega prebivalstva. Beguncem očitajo, da živijo razkošno, da plačujejo, če treba, tudi najvišje cene za živila in poberejo pri producentih tudi zadnje blago. Tudi jim listi očitajo, da se bavijo z vojnim oduštvom. Največ teh beguncev je iz Galicije.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predujmi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Ček-konto pošne hranilnice št. 45.156.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Tretnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Na čelstvo.

Vojnih poročil do sklepa lista, ob 9. uri zvečer, še nismo prejeli, ker telefonska proga ni prosta za civilne pogovore.

RIM

Duhovito zasnovan zgodovinski roman slovečega francoskega pisatelja EMILA ZOLA. Poslovenil E. K. Cena izvodu je 2 K, po pošti 20 v več. Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega liste.

Občno konsumno društvo v Idriji

registr. zadr. z om. zav.

Trgovina s špecerijskim manufakturnim in konfekcijskim blagom, obuvali, opojnimi pijačami.

Pisarna v Idriji št. 446.

Prodajalne:

Centralna v Idriji.

Podružnice:

Na Brusovšu in Podgorami v Idriji in v Spodnji Idriji,

Lastna posestva, valjni mlin.

Pristopnina znaša 2 K, delež 40 K.